

РОЗВИТОК ТУРИСТСЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ TOURISM INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT: REGIONAL ASPECTS

У статті розглянуто аспекти визначення поняття «туристська інфраструктура». Проведено аналіз сучасного стану розвитку та основних показників діяльності найбільш вагомих підприємств туристської інфраструктури в межах України, зокрема закладів розміщення, туристських та екскурсійних підприємств та закладів ресторанного господарства. За допомогою методу таксономічного аналізу надано інтегральну оцінку рівня розвитку туристської інфраструктури. За результатами розрахованого зваженого інтегрального показника визначено регіони з високим, середнім та низьким рівнями розвитку туристської інфраструктури. Запропоновано розроблення програми розвитку туристської інфраструктури, яка містить шість таких основних напрямів: організаційно-управлінське забезпечення розвитку туристської інфраструктури; розвиток та вдосконалення регіональної туристської інфраструктури; кадрове та науково-методичне забезпечення; фінансове забезпечення; маркетингове забезпечення та створення безпечних умов на об'єктах туристської інфраструктури. Для кожної групи регіонів рекомендовано до впровадження найбільш актуальні напрями розвитку.

Ключові слова: розвиток, туристська інфраструктура, інтегральний показник, таксономічний метод, програма розвитку, регіон.

В статье рассмотрены аспекты определения понятия «туристская инфраструктура».

Проведен анализ современного состояния развития и основных показателей деятельности наиболее значимых предприятий туристской инфраструктуры в пределах Украины, в частности учреждений размещения, туристских и экскурсионных предприятий и учрежденный ресторанного хозяйства. С помощью метода таксономического анализа представлена интегральная оценка уровня развития туристской инфраструктуры. По результатам рассчитанного взвешенного интегрального показателя определены регионы с высоким, средним и низким уровнями развития туристской инфраструктуры. Предложена разработка программы развития туристской инфраструктуры, которая содержит шесть таких направлений: организационно-управленческое обеспечение развития туристской инфраструктуры; развитие и совершенствование региональной туристской инфраструктуры; кадровое и научно-методическое обеспечение; финансовое обеспечение; маркетинговое обеспечение и создание безопасных условий на объектах туристской инфраструктуры. Для каждой группы регионов рекомендованы к внедрению наиболее актуальные направления развития.

Ключевые слова: развитие, туристская инфраструктура, интегральный показатель, таксономический метод, программа развития, регион.

УДК 338.48:332.1 (477)

Покоłodна М.М.

к.геогр.н., доцент,
доцент кафедри туризму і готельного господарства
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Писарева І.В.

к.е.н.,
старший викладач кафедри туризму і готельного господарства
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

The article deals with regional aspects of the tourist infrastructure development. The purpose of the study is to develop organizational proposals regarding the prospects and main directions of tourism infrastructure development differentiated according to certain levels of its current state in the context of the regions. The main tasks of this article are: to investigate the tourism infrastructure essence: to define the concept, component and basic approaches of study; to conduct research and determine the integral level of tourism infrastructure development in the regions of Ukraine; to develop a complex of directions and appropriate measures for the tourist infrastructure development. The article considers the aspects of definition of "tourist infrastructure". The analysis of the development current state and the main activity indicators of the most important enterprises of the tourist infrastructure within Ukraine, in particular: accommodation establishments, tourist and excursion enterprises and restaurant enterprises are carried out. For the additional method of taxonomic analysis, an integrated integral assessment of the tourist infrastructure development has been carried out. Based on the results of the calculated weighted integral indicator, identified regions with a high level of tourist infrastructure development; with an average level of development; regions with a low level of development tourist infrastructure. The program of tourism infrastructure development is proposed, which contains six main directions of development: organizational and managerial support for the tourist infrastructure development, development and improvement of regional tourism infrastructure; personnel and scientific and methodological support; financial security; marketing support and creation of safe conditions at the objects of tourist infrastructure. For each group of regions, prospective directions of development were identified, which were recommended for implementation. The main objective of the proposed program is to create a system of measures that will ensure the growth of tourist flows, reduce unemployment, the interest of potential investors to create tourist infrastructure in the region.

Key words: development, tourist infrastructure, integral indicator, taxonomic method, development program, region.

Постановка проблеми. Туристська інфраструктура є основою збалансованого розвитку туризму, яка забезпечує процес споживання та відтворення туристських ресурсів. Маючи високий туристично-ресурсний потенціал, наша держава поки що не використовує його повною мірою, зокрема через незбалансований розвиток інфраструктурних елементів в регіональному розрізі, що спричиняє численні проблеми нераціонального використання, а іноді унеможливорює загалом залучення потенційних об'єктів до активної туристської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку інфраструктури туризму роз-

глянуті в численних працях вітчизняних та зарубіжних вчених, які досить умовно можна розподілити на три групи: 1) публікації, присвячені загальним питанням; 2) роботи, в яких розглядаються часткові питання; 3) праці, які презентують результати досліджень, спрямованих на аналіз та значимість розвитку окремих елементів туристської інфраструктури. Перша група наукових публікацій стосується здебільшого сутності поняття, структурних елементів, принципів формування та особливостей розвитку туристської інфраструктури. Ці аспекти розглянуті в наукових публікаціях таких дослідників, як М.Т. Бець, О.В. Бойко,

Б.Р. Брунець, В.С. Боголюбов, В.П. Орловська, П.О. Горишевський, В.М. Васильєв, Ю.І. Зинько, М.І. Кабушкін, В.Ф. Кифяк, І.І. Ковтуник, Д.А. Корнев, В.О. Кошарний, К.В. Кривега, Т.Л. Никитюк, А.А. Пакуліна, Г.С. Пакуліна, Т.І. Ткаченко, О.С. Трегубов, А.Д. Чудновський та інших дослідників [1–3; 5; 8–11; 17; 21–23]. Друга група представлена публікаціями таких авторів, як О.П. Савіцька та Н.В. Савіцька [20] (стратегія розвитку туристичної індустрії в Україні, регіональні аспекти); А.М. Куканова [13] (інвестиції в інфраструктуру туризму); В.О. Куценко, А.І. Решетняк [14] (природно-інфраструктурний потенціал туристичного бізнесу та шляхи його ефективного використання). До третьої групи робіт можна віднести публікації таких авторів, як М.П. Бутко [4] (розгляд транспортної інфраструктури), Ю.П. Масюк [15] (вивчення придорожньої туристичної інфраструктури), О.В. Музиченко-Козловська [16] (розгляд туристично-інформаційних центрів як елементу інноваційної інфраструктури туризму). Проведений аналіз показав, що на теперішньому етапі недостатньо дослідженими залишаються аспекти комплексного вивчення наявного рівня розвитку всіх елементів туристичної інфраструктури в регіональному розрізі, що є досить актуальним, адже ефективно діюча сучасна туристська інфраструктура

є важливим чинником формування конкурентоспроможної вітчизняної туристської галузі.

Постановка завдання. Мета статті полягає в розробленні організаційних пропозицій щодо перспектив та основних напрямів розвитку туристської інфраструктури, диференційованих за визначеними рівнями її сучасного стану в розрізі регіонів держави. Отже, основними завданнями статті є дослідження сутності туристської інфраструктури, тобто визначення понять, складових та основних методів вивчення; дослідження та визначення інтегрального рівня розвитку туристської інфраструктури в регіонах України; розроблення комплексу напрямів та відповідних заходів з розвитку туристської інфраструктури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи численні визначення поняття «туристська інфраструктура», доходимо висновку, що їх можна розподілити на три групи, які представлені на рис. 1.

Проаналізувавши численні визначення поняття «туристська інфраструктура», в дослідженні будемо дотримуватись думки про те, що туристська інфраструктура – це сукупність підприємницьких (комерційних) та непідприємницьких (некомерційних) організацій, а також ресурсного потенціалу, які створюють умови для здійснення

Рис. 1. Групи визначень поняття «інфраструктура туризму»

туристської діяльності індивідуумів та ведення туристського бізнесу.

До підприємств туристської інфраструктури прийнято відносити підприємства, заклади та організації матеріального виробництва й невиробничої сфери, діяльність яких забезпечує виробництво, розподіл, реалізацію та споживання товарів і послуг туристського призначення.

Характеристика, класифікація, технологія роботи, особливості менеджменту, взаємозв'язки між цими підприємствами досить повно висвітлені в численних публікаціях світових та вітчизняних вчених, тому, виходячи з поставленої мети та обмеженості обсягу, вважаємо доцільним проведення аналізу сучасного стану розвитку та основних показників діяльності найбільш вагомих підприємств у межах України, а саме закладів розміщення, туристських та екскурсійних підприємств та закладів ресторанного господарства.

До підприємств готельного господарства – суб'єктів підприємницької діяльності належать такі типи підприємств, як готелі, готельно-офісні центри, мотелі, кемпінги, молодіжні турбази та гірські притулки, приміщення, пристосовані під готелі, гуртожитки та інші об'єкти для тимчасового проживання.

Динаміку розвитку засобів розміщення в Україні нині можна оцінити як посередню. Зростає інтерес до готельного бізнесу з боку страхових, будівельних компаній, збільшується обсяг прямих іноземних інвестицій у розбудову готелів, який складає 0,08% від загального обсягу прямих інвестицій в економіку України. У містах-мільйонерах та туристичних центрах один за іншим будуються нові та реконструюються наявні готелі. Кількість готелів та аналогічних закладів розміщення у 2018 році становила 4,3 тис. підприємств. З них сертифікацію пройшли понад 80% готельних підприємств, зокрема понад 30% мають сертифікат відповідності певному класу, тобто зірки. Решта закладів розміщення отримала сертифікат за вимогами безпеки. Загальна кількість номерів перевищує 67,7 тис., а кількість місць становить понад 121,3 тис. Коефіцієнт використання місткості має досить низьке значення, а саме 0,55. Доходи від послуг підприємств розміщення в Україні становлять майже 7 336 664,1 тис. грн., з них в середньому 70% складають доходи від продажу номерів (плата за проживання), решту складають доходи від надання додаткових послуг. Середньооблікова чисельність штатних працівників перевищує 80,86 тис. осіб. Готельними підприємствами України щорічно обслуговується понад 352,913 тис. туристів, зокрема близько 15,1 тис. іноземних громадян [18].

Сучасний стан розвитку туристської діяльності можна оцінити в контексті даних, які надаються Міністерством інфраструктури України, та даних,

які збираються згідно з формами державного статистичного спостереження [18; 19].

На українському туристському ринку у 2018 році туристичні послуги надавали 4 793 суб'єкти туристської діяльності, зокрема 500 туроператорів та 2 547 турагентів (з них юридичні особи становили 1 228, фізичні особи – підприємці – 1 319); 140 суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність (з них юридичні особи становили 57, фізичні особи – підприємці – 78).

Найбільша кількість суб'єктів туристичної діяльності (всіх видів та форм власності) працює на ринку м. Києва, а саме 747 одиниць. Набагато відстають від нього навіть такі розвинені туристські регіони, як Одеська (162), Львівська (137), Дніпропетровська (113) області. Найбільша кількість туроператорів природно зафіксована в містах скупчення потужних туристських потоків (їх формування та подальшого відправлення) та регіонах з розвиненим транспортним сполученням, зокрема авіаційним, тобто можна зауважити, що в цих чотирьох регіонах держави зосереджено майже 60% підприємств туроператорів.

Дохід від надання туристичних послуг становить 5 015,4 тис. грн. Із загальної суми доходів на туроператорів доводиться 89,5%, турагентів – 6,4%, на суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність, – 4,1%. Лідером щодо отримання доходів виявляються м. Київ, Івано-Франківська, Львівська й Одеська області.

Найбільша кількість екскурсійних підприємств розташована у Львівській та Одеській областях, де їх кількість навіть перевищує 20. В інших регіонах цей показник не доходить до 10. Умовно другу позицію за цим показником займають м. Київ, Хмельницька та Запорізька області. Незрозумілим фактом залишається відсутність таких підприємств у Дніпропетровській, Чернівецькій та Сумській областях.

Аналізуючи дані щодо кількості обслугованих екскурсантів за 2000–2018 роки, можемо зробити висновок, що до 2010 року спостерігалась чітка тенденція до зростання цього показника. З 2010 року відбулося стрімке скорочення кількості обслугованих екскурсантів (майже на 750 тис. осіб), що викликано напруженою обстановкою на сході країни та анексією АР Крим.

В Україні сукупність усіх закладів громадського харчування прийнято об'єднувати поняттям «ресторанне господарство». Економіка ресторанного господарства є інтегрованою галуззю підприємницької діяльності, яка орієнтована на організацію виробництва їжі, надання сервісних послуг населенню та максимізацію прибутку.

Проведене дослідження стану розвитку ресторанного господарства в Україні протягом 2010–2018 років дало змогу виявити загальні тенденції зниження основних показників діяль-

ності згідно з даними Державного комітету статистики України [18]. Так, у 2018 році обсяг роздрібного товарообігу підприємств ресторанного господарства в Україні становив 10 882 млн. грн., що на 15,87% менше, ніж у 2017 році. Кількість підприємств ресторанного господарства за 2010–2015 роки скоротилась на 13,6%, становивши у 2015 році 4 132 одиниць. При цьому кількість посадкових місць протягом цього періоду зменшилась на 8,2%, склавши 109 тис. Забезпеченість громадян України закладами ресторанного господарства на 10 тис. осіб складає 9 одиниць, кількість посадкових місць у закладах ресторанного господарства на 10 тис. осіб складає 344 місця.

Рівень розвитку інфраструктури туризму варто розглядати за допомогою системного підходу. Для оцінювання рівня розвитку туристської інфраструктури можна використати абсолютні й інтегральні показники, що відображають окремі сторони економічного розвитку або стан системи загалом.

Дослідник харківської економічної школи Г.В. Ковалевський також рекомендує використання інтегрального підходу до вирішення важливіших економічних проблем, що повною мірою стосується інфраструктури туризму, тому що «інтегральний системний підхід об'єднує всі сис-

теми в єдину – інтегральну (остання фіксується, визначається у вигляді єдиної моделі – комплексу економіко-математичних моделей кожної із локальних, часткових систем)» [7]. Отже, рівень розвитку туристської інфраструктури пропонується визначити за допомогою інтегрального показника, який складається з таких показників, як готелі та аналогічні засоби розміщення; місткість колективних засобів розміщення; санаторії та пансіонати з лікуванням; будинки й пансіонати відпочинку; санаторії-профілакторії; дитячі оздоровчі табори; бази й інші заклади відпочинку; садиби сільського туризму; об'єкти ресторанного господарства; торгово-розважальні заклади; туроператори; турагенти; суб'єкти, що здійснюють екскурсійну діяльність.

Для визначення інтегрального показника рівня розвитку туристської інфраструктури скористаємось методом таксономічного аналізу [12]. Результати розрахунку зведеного інтегрального показника розвитку туристської інфраструктури зображено на рис. 2.

За результатами розрахованого зваженого інтегрального показника визначено три рівні розвитку туристської інфраструктури (табл. 1):

1) 0,21–0,24 – регіони з високим рівнем розвитку туристської інфраструктури;

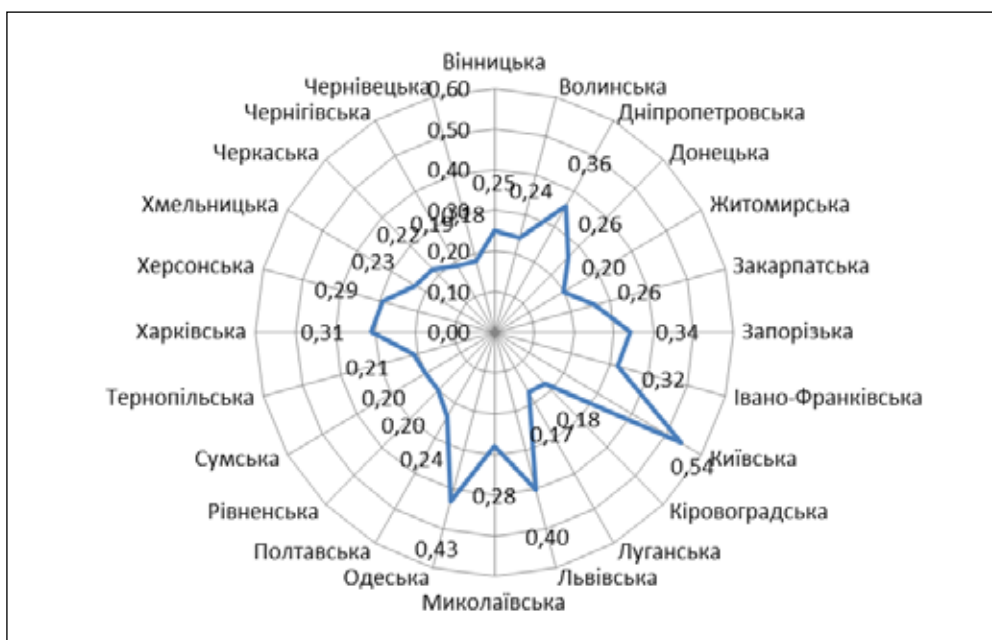

Рис. 2. Інтегральний показник розвитку туристської інфраструктури

Таблиця 1

Угрупування регіонів за рівнем розвитку туристської інфраструктури

Рівень розвитку	Регіони
Високий	Київська, Одеська.
Середній	Дніпропетровська, Запорізька, Івано-Франківська, Львівська, Харківська, Херсонська.
Низький	Вінницька, Волинська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська.

2) 0,25–0,30 – регіони із середнім рівнем розвитку туристської інфраструктури;

3) 0,31–0,72 – регіони з низьким рівнем розвитку туристської інфраструктури.

За отриманими результатами дослідження рівня розвитку туристської інфраструктури пропонується розробити програму розвитку туристської інфраструктури, яка б враховувала особливості регіонів з різними рівнями її сучасного розвитку.

Метою програми розвитку є збалансований сталий розвиток туристської інфраструктури, що дасть можливість забезпечити комфортність, ритмічність та безпеку під час її використання, зростання туристської привабливості країни, сти-

мулювання розвитку всіх видів туризму та ефективного використання туристського потенціалу. Основними напрямками програми є організаційно-управлінське забезпечення розвитку туристської інфраструктури; розвиток та вдосконалення регіональної туристської інфраструктури; кадрове та науково-методичне забезпечення; фінансове забезпечення; маркетингове забезпечення; створення безпечних умов на об'єктах туристської інфраструктури.

На основі проведеного аналізу для кожної групи регіонів з різними рівнями розвитку в програмі визначено найбільш перспективні напрями, рекомендовані до впровадження (табл. 2).

Таблиця 2

Основні заходи розвитку та вдосконалення туристської інфраструктури для регіонів з різними рівнями

Заходи розвитку та вдосконалення туристської інфраструктури	Рівні розвитку районів		
	низький	середній	високий
1	2	3	4
<i>1. Організаційно-управлінське забезпечення розвитку інфраструктури туризму:</i>			
– консолідація можливостей влади, бізнесу, громадськості щодо розроблення програмних документів у туристичній сфері	+	+	+
– формування сприятливого інвестиційного іміджу для збільшення обсягів інвестування в розвиток туристської інфраструктури	+	+	
– участь у розробленні нормативно-правових документів та інструкцій задля створення сприятливих умов для залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій, спрямованих на розвиток туристичної інфраструктури, підтримку середнього та малого підприємництва	+		+
– налагодження державної та пошук грантової підтримки інфраструктури туризму		+	+
– надання податкових преференцій туристським підприємствам	+	+	
– розроблення механізму підтримки перспективних проектів розвитку інфраструктури туризму на регіональному рівні	+		
– впровадження механізмів державно-приватного партнерства в розвиток туристичної інфраструктури	+	+	
– розроблення єдиної концепції будівництва та реконструкції підприємств інфраструктури туризму в регіоні		+	
– здійснення обліку підприємств інфраструктури туризму всіх рівнів та статусів для створення єдиного регіонального реєстру			+
<i>2. Розвиток та вдосконалення регіональної туристської інфраструктури:</i>			
– розвиток спортивно-туристичної інфраструктури для зимових (літніх) видів туризму			+
– розвиток туристичної інфраструктури з дотриманням вимог та потреб осіб з обмеженими можливостями	+	+	+
– створення наметових містечок та хостелів на території регіону		+	+
– розвиток дитячих оздоровчих закладів у регіоні		+	+
– сприяння розвитку організованого туризму та рекреаційної діяльності на територіях природно-заповідного фонду регіону	+	+	+
– виготовлення (оновлення) та встановлення вказівників, інформаційних щитів і знаків до основних туристично-екскурсійних об'єктів, туристичних атракцій, санітарних місць, закладів розміщення й харчування, транспортних вузлів		+	+
– покращення руху туристичного транспорту в адміністративно-територіальних одиницях, облаштування спеціалізованих стоянок біля об'єктів туристичних відвідувань, встановлення двомовних туристичних знаків тощо відповідно до державних стандартів	+	+	+
<i>3. Кадрове та науково-методичне забезпечення:</i>			

1	2	3	4
– формування сучасного ефективного конкурентоспроможного професійного управлінського, кадрового та педагогічного потенціалу; запровадження системи підготовки кваліфікованих кадрів для туристично-рекреаційної сфери, зокрема фахівців туристичного супроводу та робітників підприємств сфери послуг;		+	+
– здійснення акредитації, створення та поновлювання реєстру екскурсоводів, гідів-перекладачів, інших фахівців туристичного супроводу	+	+	
– обмін кращими практиками туристичної діяльності під час проведення науково-практичних конференцій, семінарів, засідань за круглим столом; організація та проведення інформаційних турів до інших регіонів та країн задля обміну досвідом	+		
– забезпечення якісного сервісного обслуговування в туристичній індустрії		+	+
– розроблення науково-обґрунтованих концепцій та програм регіонального розвитку перспективних туристично-рекреаційних територій та їх інфраструктурних об'єктів	+		+
4. Фінансове забезпечення:			
– державне фінансування найбільш значущих проектів розвитку інфраструктури туризму		+	
– запровадження моделі фінансування проектів розвитку інфраструктури туризму з регіонального та місцевих бюджетів на підставі відкритих конкурсів		+	+
– створення системи надання державних, регіональних та місцевих грантів на наукові, виставкові та інші проекти розвитку й удосконалення інфраструктури туризму	+	+	+
– створення умов для розширення кола недержавних програм підтримки проектів через популяризацію спонсорства та меценатства			+
– сприяння залученню інвестицій та альтернативних джерел фінансування у діяльність щодо збереження, реставрації, реабілітації, музеєфікації та використання об'єктів туристської інфраструктури	+		+
– формування гнучкої політики оподаткування, що передбачає систему пільг для громадських організацій, приватних осіб, власників, орендарів та користувачів об'єктів туристської інфраструктури		+	
5. Маркетингове забезпечення:			
– проведення маркетингових, аналітичних, соціологічних досліджень та опитувань щодо роботи та якості надаваних послуг об'єктами туристської інфраструктури;		+	+
– проведення комплексної рекламної кампанії об'єктів туристської інфраструктури та кращих пропозицій туристичних компаній, створення позитивного іміджу на всеукраїнському та міжнародному ринках туристичних послуг		+	
– представлення об'єктів туристської інфраструктури на національних та міжнародних туристичних виставках в Україні та за кордоном, зокрема представлення інвестиційних пропозицій на цих та інших заходах	+		
– видавництво друкованої рекламно-інформаційної продукції (буклети, путівники, мапи тощо) українською та іноземними мовами		+	+
– проведення профільної виставкової діяльності, організація туристичних виставок на базі об'єктів інфраструктури туризму	+		
– інформування громадськості про досягнення та проблемні питання щодо розвитку інфраструктури туризму в мережі Інтернет		+	+
– формування іміджу регіону, створення та просування його туристського бренду		+	+
– створення розгалуженої сфери послуг для туристів та відвідувачів, відкриття сувенірних магазинів, виставкових галерей, антикварних магазинів, що сприяє збільшенню фінансових витрат, тобто надходжень у місцеві бюджети		+	+
6. Створення безпечних умов на об'єктах інфраструктури туризму:			
– створення умов для забезпечення безпеки туристів та екскурсантів на об'єктах інфраструктури туризму		+	+
– забезпечення надання своєчасної та оперативної допомоги туристам на території регіону в разі виникнення надзвичайних ситуацій		+	+
– створення та впровадження системи надання оперативної дорожньої допомоги автотуристам та іншим учасникам дорожнього руху на автомобільних і транспортних коридорах	+	+	
– забезпечення безпеки туристів під час проведення масових туристських заходів на об'єктах інфраструктури туризму відповідно до заявок, поданих суб'єктами туристичної діяльності	+	+	
– організація обстеження пляжів та інших місць масового відпочинку перед початком літнього туристичного сезону	+		
– створення безпечних умов для туристів, проведення обстеження, очистки та впорядкування пішохідних туристичних шляхів		+	+

Висновки з проведеного дослідження.

Дослідження регіональних аспектів рівня розвитку туристської інфраструктури дало змогу виявити нерівномірність зазначеного інтегрального показника та виокремити на цій основі три групи регіонів. У статті запропоновано розроблення програми розвитку туристської інфраструктури, основною метою якої є створення системи заходів, які забезпечать зростання туристичних потоків, зменшення безробіття, зацікавленість потенційних інвесторів до створення туристської інфраструктури на території регіонів. Розроблена програма розвитку туристської інфраструктури передбачає цілий комплекс різноманітних заходів, одночасне вжиття яких в умовах сучасного економічного становища в державі не може бути ефективним. У зв'язку з цим на основі проведеного аналізу для кожної групи регіонів з різним рівнем розвитку визначено найбільш перспективні напрями, рекомендовані до впровадження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бець М.Т., Брунець Б.Р. Принципи формування туристичної інфраструктури. *Географія та туризм*. 2012. № 21. С. 8–16.
2. Бойко О.В. Комплексний збалансований розвиток туристської інфраструктури. *Економічний простір*. 2016. № 109. С. 72–84.
3. Брунець Б.Р. Структурна побудова туристичної інфраструктури. *Географія та туризм*. 2010. № 9. С. 54–58.
4. Бутко М.П., Алешугіна Н.О. Транспортна інфраструктура як складова туристичного потенціалу України. *Ефективна економіка*. 2009. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2009_3_36.
5. Кифяк О.В. Рекреаційна індустрія Буковини як пріоритетний напрям стратегії соціально-економічного розвитку краю. *Регіональна економіка*. 2005. № 1. С. 230–233.
6. Ключкович Н.В. Історія та сучасний стан розвитку туристичної інфраструктури в Україні. *Східноєвропейський історичний вісник*. 2017. № 2. С. 93–97.
7. Ковалевський Г.В. Идеи, поиски, решения. Харьковская экономическая школа (1804–2004) : монография. Харьков : ХНАГХ, 2005. 179 с.
8. Ковтуник І.І. Туристична інфраструктура та її складові елементи. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Економічні науки*. 2014. № 9. С. 380–382.
9. Корнев Д.А. Особливості розвитку туристичної інфраструктури в Україні. *Вісник ДІТБ*. 2011. № 1 (15). С. 174–180.
10. Кошарний В.О. Загальна характеристика поняття «туристична інфраструктура». *Молодий вчений*. 2016. № 4. С. 96–99.
11. Кривега К.В. Туристична інфраструктура: поняття та складові. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2005. № 21. С. 118–124.
12. Кузьминчук Н.В., Доля Д.Г. Методический подход к оценке эффективности деятельности банка методом таксономического анализа. *Бизнес-Информ*. 2009. № 6. С. 66–69.

13. Куканова А.М. Інвестиції в інфраструктуру туризму. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2004. № 12. С. 120–123.

14. Куценко В.О., Решетняк А.І. Природно-інфраструктурний потенціал туристичного бізнесу та шляхи його ефективного використання. *Економіка природокористування і охорони довкілля*. 2011. № 2. С. 55–61.

15. Масюк Ю.П. Особливості розвитку придорожньої туристичної інфраструктури в Україні за сучасних умов. *Вісник Львівського університету. Серія: Географічна*. 2013. Вип. 42. С. 250–257.

16. Музиченко-Козловська О.В. Туристично-інформаційний центр як елемент інноваційної інфраструктури туризму. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. *Проблеми економіки та управління*. 2013. № 754. С. 47–52.

17. Никитюк Т.Л., Асютіна С.В. Інфраструктурне забезпечення туристичного ринку. *Економічні науки. Серія: Економічна теорія та економічна історія*. 2014. Вип. 11. С. 113–122.

18. Офіційний сайт Державного управління статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

19. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua>.

20. Савіцька О.П., Савіцька Н.В. Стратегія розвитку туристичної індустрії в Україні: регіональні аспекти. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. *Проблеми економіки та управління*. 2013. № 754. С. 68–74.

21. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 537 с.

22. Трегубов О.С. Формування інфраструктури туризму як умова вдосконалення діяльності підприємств туристичної сфери. *Ефективна економіка*. 2013. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_9_34.

23. Туризм і гостиничное хозяйство : учебник для вузов / под ред. А.Д. Чудновского. Москва : Юркнига, 2005. 448 с.

REFERENCES:

1. Bets M.T., Brunets B.R. (2012) Pryntsyppu formuvannia turystychnoi infrastruktury [Principles of the tourism infrastructure formation]. *Neohrafiia ta turyzm*. Vol. 21, pp. 8–16 (in Ukrainian).
2. Boiko O.V. (2016) Kompleksnyi zbalansovanyi rozvytok turystskoi infrastruktury [Comprehensive balanced development of tourist infrastructure]. *Ekon. prostir*. Vol. 109, pp. 72–84 (in Ukrainian).
3. Brunets B.R. (2010) Strukturna pobudova turystychnoi infrastruktury [Structural construction of tourist infrastructure]. *Neohrafiia ta turyzm*. Vol. 9, pp. 54–58 (in Ukrainian).
4. Butko M.P., Alieshuhina N.O. (2009) Transportna infrastruktura yak skladova turystychnoho potentsialu Ukrainy [Transport infrastructure as a component of the tourist potential of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*. Vol. 3 (in Ukrainian).
5. Kyfiak O.V. (2005) Rekreatsiina industriia Bukovyny yak priorytetnyi napriam stratehii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku kraiu [Recreational industry of

Bukovina as a priority direction of the region socio-economic development strategy]. *Rehionalna ekonomika*. Vol 1, pp. 230–233 (in Ukrainian).

6. Kliuchkovych N.V. (2017) Istoriiia ta suchasnyi stan rozvytku turystychnoi infrastruktury v Ukraini [History and current state of tourism infrastructure development in Ukraine]. *Skhidnoievrop. ist. visn.* Vol. 2, pp. 93–97 (in Ukrainian).

7. Kovalevskiy H.V. (2005) Ydey, poysky, reshenyia. Kharkovskaia ekonomicheskaiia shkola (1804–2004) [Ideas, searches, solutions. Kharkov School of Economics (1804–2004)] : Monohrafiia, Kharkov : KhNAHKh. 179 p. (in Russian).

8. Kovtunyk I.I. (2014) Turystychna infrastruktura ta yii skladovi elementy [Tourist infrastructure and its constituent elements]. *Visn. Kamianets-Podil. nats. un-tu im. Ivana Ohienka. Ekonomichni nauky*. Vol. 9, pp. 380–382 (in Ukrainian).

9. Kornev D.A. (2011) Osoblyvosti rozvytku turystychnoi infrastruktury v Ukraini [Features of tourism infrastructure development in Ukraine]. *Visnyk DITB*. Vol. 1 (15), pp. 174–180 (in Ukrainian).

10. Kosharnyi V.O. (2016) Zahalna kharakterystyka poniattia "turystychna infrastruktura" [General characteristics of the concept of "tourist infrastructure"]. *Molodyi vchenyi*. Vol. 4, pp. 96–99 (in Ukrainian).

11. Kryveha K.V. (2005) Turystychna infrastruktura: poniattia ta skladovi [Tourist infrastructure: concepts and components]. *Humanit. visn. ZDIA*. Vol. 21, pp. 118–124 (in Ukrainian).

12. Kuzmynchuk N.V., Dolia D.H. (2009) Metodicheskyi podkhod k otsenke efektyvnosti deiatelnosti banka metodom taksonomycheskoho analiza [Methodical approach to assessing the performance of the bank by taxonomic analysis]. *Byznes-Inform*. Vol 6, pp. 66–69 (in Russian).

13. Kukanova A.M. (2004) Investytsii v infrastrukturu turyzmu [Investments in tourism infrastructure]. *Formuvannia rynk. vidnosyn v Ukraini*. Vol 12, pp. 120–123 (in Ukrainian).

14. Kutsenko V.O., Reshetniak A.I. (2011) Pryrodno-infrastrukturnyi potentsial turystychnoho biznesu ta shliakhy yoho efektyvnoho vykorystannia [Natural-infrastructure potential of tourism business and ways

of its effective use]. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i okhorony dovkillia*. Vol. 2, pp. 55–61 (in Ukrainian).

15. Masiuk Yu.P. (2013) Osoblyvosti rozvytku pry-dorozhnoi turystychnoi infrastruktury v Ukraini za suchasnykh umov [Features of roadside tourism infrastructure development in Ukraine in modern conditions]. *Visn. Lviv. un-tu. Seriiia heohrafichna*. Vol. 42, pp. 250–257 (in Ukrainian).

16. Muzychenko-Kozlovska O.V. (2013) Turystychno-informatsiinyi tsestr yak element innovatsiinoi infrastruktury turyzmu [Tourist information center as an element of innovative tourism infrastructure]. *Visn. Nats. un-tu "Lvivska politekhnika". Problemy ekonomiky ta upravlinnia*. Vol. 754, pp. 47–52 (in Ukrainian).

17. Nykytiuk T.L., Asiutina S.V. (2014) Infrastrukturne zabezpechennia turystychnoho rynku [Elektronnyi resurs] [Infrastructure provision of the tourist market]. *Ekonomichni nauky. Seriiia: Ekonomichna teoriia ta ekonomichna istoriia*. Vol. 11, pp. 113–122 (in Ukrainian).

18. Ofitsiinyi sait Derzhavnoho upravlinnia statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Department of Ukraine]. Access mode: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

19. Ofitsiinyi sait Ministerstva infrastruktury Ukrainy [Official site of the Ministry of Infrastructure of Ukraine]. Access mode: <https://mtu.gov.ua>.

20. Savitska O.P., Savitska N.V. (2013) Stratehiia rozvytku turystychnoi industrii v Ukraini: rehionalni aspekty [Strategy for the development of the tourism industry in Ukraine: regional aspects]. *Visn. Nats. un-tu "Lvivska politekhnika". Problemy ekonomiky ta upravlinnia*. Vol. 754, pp. 68–74 (in Ukrainian).

21. Tkachenko T.I. (2006) Stalyi rozvytok turyzmu: teoriia, metodolohiia, pealii biznesu [Sustainable Tourism Development: Theory, Methodology, Business Realities]: Monohrafiia. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. 537 p. (in Ukrainian).

22. Trehubov O.S. (2013) Formuvannia infrastruktury turyzmu yak umova vdoskonalennia diialnosti pidpriemstv turystychnoi sfery [Formation of tourism infrastructure as a condition for improvement of tourism industry enterprises]. *Efektyvna ekonomika*. Vol. 9 (in Ukrainian).

23. Chudnovskiy A.D. (2005) Turyzm y hostynynoe khoziaistvo [Tourism and Hospitality]. Moscow : Yurknyha. 448 p. (in Russian).

Pokolodna Mariya

Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer of the Tourism and Hospitality Management Department
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Pysareva Iryna

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer of the Tourism and Hospitality Management Department
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

TOURISM INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT: REGIONAL ASPECTS

The purpose of the article. The purpose of the study is to develop organizational proposals regarding the prospects and main directions of tourism infrastructure development differentiated according to certain levels of its current state in the context of the regions. The main tasks of this article are: to investigate the tourism infrastructure essence: to define the concept, component and basic approaches of study; to conduct research and determine the integral level of tourism infrastructure development in the regions of Ukraine; to develop a complex of directions and appropriate measures for the tourist infrastructure development.

Methodology. The analysis of the development current state and the main activity indicators of the most important enterprises of the tourist infrastructure within Ukraine, in particular: accommodation establishments, tourist and excursion enterprises and restaurant enterprises are carried out. For the additional method of taxonomic analysis, an integrated integral assessment of the tourist infrastructure development has been carried out.

The tourism infrastructure development level is determined by means of an integrated indicator, which consists of the following indicators: hotels and similar facilities; capacity of collective accommodation; sanatoriums and boarding houses with treatment; houses and holiday resorts; sanatorium-preventorium; children's health camps; bases and other recreation facilities; restaurant enterprises; shopping and entertainment establishments; tour operators; travel agents; subjects carrying out excursion activities. To determine the integral indicator of the tourist infrastructure development level we will use the method of taxonomic analysis.

Results. On the basis of the analysis of the issue of the tourist infrastructure component structure, it is determined that the structural tourism infrastructure may be presented as a three-tier system. The first tourism infrastructure level is industrial infrastructure. The second level – enterprises and organizations that can exist without tourists, but whose activities are expanding when located in places of stay of tourists. The third level includes enterprises that cannot exist without tourists.

Based on the results of the calculated weighted integral indicator, identified regions with a high level of tourist infrastructure development; with an average level of development; regions with a low level of development tourist infrastructure. The program of tourism infrastructure development is proposed, which contains six main directions of development: organizational and managerial support for the tourist infrastructure development, development and improvement of regional tourism infrastructure; personnel and scientific and methodological support; financial security; marketing support and creation of safe conditions at the objects of tourist infrastructure. For each group of regions, prospective directions of development were identified, which were recommended for implementation. The main objective of the proposed program is to create a system of measures that will ensure the growth of tourist flows, reduce unemployment, the interest of potential investors to create tourist infrastructure in the region.

Practical implications. The proposed set of directions for the development and improvement of tourism infrastructure with their specification in accordance with the achieved levels is really capable of intensifying the tourism infrastructure development at the regional level and can be proposed for practical use in the activities of regional managerial tourist structures.